

شرایط ولادت حضرت مهدی (عج) / نواب اربعه چه کسانی بودند؟

آنچه باید درباره ولادت و غیبت امام زمان بدانیم ...

از آنجا که ظالمان زمان درپی نابودی حضرت مهدی (عج) بودند ولادت آن حضرت پنهان ماند و تا زمان شهادت پدر نیز تنها گروهی اندک از وجود او مطلع بودند، پس از آن از نظرها دور و از طریق افرادی خاص با مردم در ارتباط بود که بعد از درگذشت آخرین واسطه، غیبت کبری آغاز شد.

15 شعبان المعظم سالروز ولادت منجی عالم، حضرت مهدی (عج) است. امام بزرگواری که مسلمانان برای ظهور پرفیض هر روز تشنه تر از دیروز می شوند تا بیاید و ریشه ظلم و جور را بخشکاند .

حضرت مهدی (عج) دوازدهمین و آخرین امام از سلسله پاک امامت و ولایت الهی است . ولادت با سعادت آن حضرت مقارن با طلوع فجر جمعه نیمه شعبان سال 255 هجری در شهر سامرا به وقوع پیوست . پدر بزرگوارش امام حسن عسکری (ع) و مادر آن بزرگوار نیز نجس است .

مهدی، حجت، قائم، منتظر، صاحب الزمان و خلف صالح از القاب آن حضرت هستند .

تولد حضرت مهدی در شرایط خاصی انجام شد، بطوری که پیش از تولد آن امام بزرگوار، تلاشهای بسیاری برای پنهان نگهداشتن ولادت صورت گرفت تا جان آن حضرت از جور ستمگرانی که از تولد کودکی که پایه‌های ظلم و جور آنان را برخواهد چید مطلع بوده و در تکاپو برای نابودی آن بودند، مصون بماند .

مراحل حمل و تولد آن حضرت پنهان بود و پس از تولد نیز امام حسن عسکری کودک را تنها در جمع هایی حاضر می کرد که از صداقت و درستکاری آنها مطمئن بود و البته قصد داشت امام زمان، شناخته شود تا بعدها مسئله امامت و جانشینی به مشکل برنخورده و همه چیز روشن و آشکار باشد .

به همین دلیل وقتی چهل تن به محضر امام یازدهم رسیدند و از امام خواستند تا حجت و امام بعد از خود را به آنها معرفی کند تا او را بشناسند، امام چنان کرد .

آنان پسری را دیدند که بیرون آمد، همچون پاره ماه ، شبیه به پدر خویش . امام عسکری فرمود : پس از من، این پسر امام شماس و خلیفه من است در میان شما، امر او را اطاعت کنید، از گرد رهبری او پراکنده نگردید که هلاک می شوید و دینتان تباہ می گردد . این را هم بدانید که شما او را پس از امروز نخواهید دید، تا اینکه زمانی دراز بگذرد .

بدین شکل امام یازدهم، ضمن تصریح به واقع شدن غیبت کبری، امام مهدی را به جماعت شیعیان معرفی و استمرار سلسله ولایت را اعلام و مورد تأکید قرار داد.

سالهای اول زندگی حضرت مهدی (عج) به همین منوال پنهانی گذشت تا اینکه به سال 260 هجری در حالیکه امام مهدی تنها پنج سال داشت، امام حسن عسکری به شهادت رسید و مسئولیت رهبری شیعیان به حضرت مهدی منتقل شد .

در چنین موقعیتی از آنجا که مهدی دور از چشم مردم می زیست و کمتر کسی از وجود آن حضرت مطلع بود، جعفر عموی آن حضرت که به کذاب نیز معروف بود، ادعای جانشینی را مطرح کرد و قصد داشت بر پیکر امام حسن عسکری نماز بخواند .

با وقوع چنین موقعیتی و زمانی که جعفر و جمعی از شیعیان داخل خانه شدند . چون در خانه جای گرفتند و جعفر خواست بر برادر نماز بخواند، ناگاه کودکی بیرون آمد و ردای جعفر را کشید و گفت : ای عمو ! عقب بایست که من سزاوارترم به نماز بر پدرم . جعفر که رنگ از چهره اش پریده بود عقب رفت و آن کودک پیش ایستاد و بر پدر نماز خواند .

خبر وجود فرزندی از امام حسن عسکری (ع) به سرعت منتشر شد و مأموران حکومتی به تکاپوی بسیار افتادند تا کودک را بیابند، اما

نتیجه ای نگرفتند . اما این پیگیریها و تعقیبها خطری جدی محسوب می شد و همین امر ایجاب می کرد که امام به دور از دیده مردم زندگی کند تا از توطئه ها در امان باشد .

مراحل غیبت

غیبت امام دوازدهم دو مرحله دارد. اولین مرحله غیبت صغری (کوتاه مدت) و دومین مرحله نیز غیبت کبری (دراز مدت) است.

غیبت صغری بنا به قول مشهور از سال 260 هجری، ابتدای امامت حضرت مهدی (عج) آغاز شد و حدود 69 سال طول کشید .

برخی عالمان چون شیخ مفید و سید محسن امین عاملی آغاز غیبت صغری را از هنگام ولادت آن حضرت به شمار آورده اند، زیرا در آن سالها نیز حضرت به دور از نظرها می زیسته است . با این حساب دوره غیبت صغری 74 سال می شود.

حضرت مهدی (عج) در دوره غیبت صغری چهار تن از شیعیان صالح خود را به عنوان سفیر معرفی کرد که هر یک پس از وفات دیگری به انجام این وظیفه بزرگ پرداختند . این چهار تن سؤالات و مشکلات مردم را به آن حضرت عرضه می کردند و پاسخهای امام را به مردم می رساندند.

نواب اربعه

نخستین واسطه امام و مردم، عثمان بن سعد بود که پیشتر از جانب امام هادی و امام حسن عسکری علیهما السلام نیز به مقام سفارت منصوب شده بود .

پس از درگذشت عثمان بن سعد، فرزند وی، محمد بن عثمان به فرمان امام زمان (عج) منصب پدر را بر عهده گرفت .

شیخ طوسی درباره این پدر و پسر آورده که نامه های صاحب الامر (عج) توسط عثمان بن سعید و پسرش ابو جعفر محمد بن عثمان به دست شیعیان و خاصان پدرش ابو محمد (ع) می رسید. این نامه ها حاوی امر و نهی و پاسخ به سؤالات شیعیان بود.

محمد بن عثمان در آخر جمادی الاول سال 304 یا 305 هجری از دنیا رفت . هنگامی که حال او در بستر بیماری روبه وخامت گذاشت جماعتی از شیعیان بر بالین وی گرد آمدند و به او گفتند: اگر حادثه ای برایتان پیش آید چه کسی به جای شما خواهد بود ؟ او در پاسخ گفت: این ابوالقاسم حسین بن روح بن ابوبحر نوبختی جانشین من است . او سفیر بین شما و صاحب الامر، وکیل او و مورد اطمینان و امین است . به او رجوع کنید و در کارهای مهم به او اعتماد کنید . مرا امر شده بود که این را ابلاغ کنم و ابلاغ کردم .

حسین بن روح نوبختی از زمره ده کارگزار محمد بن عثمان در بغداد بود و سالهای درازی را با او همکاری و معاشرت داشت . این کارگزاران با شیعیان در ارتباط بودند و به امور آنان سامان می دادند. وی در ماه شعبان سال 326 هجری در گذشت .

آخرین سفیر، ابوالحسن علی بن محمد سمری بود که به وصیت حسین بن روح نوبختی از جانب حضرت صاحب الامر (عج) به این منصب انتخاب شد . وی پس از گذشت سه سال در نیمه شعبان سال 329 هجری چشم از جهان فروبست .

قبر این چهار بزرگوار که به " نواب اربعه " مشهورند در شهر بغداد واقع شده است .

آغاز غیبت کبری

حساسترین فراز دوران غیبت صغری مرگ علی بن محمد سمری بود . چون همزمان با مرگ او دوران ارتباط مستقیم با امام زمان به پایان رسید و عصر غیبت کبری آغاز شد .

شش روز پیش از آن که علی بن محمد سمری از دنیا برود نامه ای خطاب به او از ناحیه مقدسه صادر شد که در آن آمده بود: به احدی وصیت مکن که پس از مرگت جایگزین تو شود چه غیبت کامل آغاز شد و دیگر ظهوری در کار نیست مگر پس از اذن خداوند عزوجل .

روشن است که دانش و آداب امام عصر (عج) همان قرآن و سنت و نیاکان پاک اوست و اهل ایمان تکلیف دارند تا روز قیامت به قرآن و سنت عمل کنند و لحظه ای از این کار باز نمانند.

پیامبر اسلام (ص) فرمود: من دو چیز گرانبها در میان شما به یادگار می نهم، کتاب خدا و عترتم که اهل بیت من هستند . اگر به این دو تمسک جوئید به گمراهی و ضلالت نیفتید و بدانید که آن دو از یکدیگر جدا نشوند تا آنکه روز قیامت بر من وارد آیند .

در دوران غیبت کبری به حکم اینکه ارتباط مستقیم با امام زمان (عج) مقدور نیست وظیفه مردم آن است که برای آشنایی با دستورات قرآن و اهل بیت به عالمان ربانی و فقیهان وارسته و عادل مراجعه و با راهنمایی آنان تکالیف دینی خود را بدرستی انجام دهند.